

νη τὴ μέρα δὲν δίνουν φωτιά ἐξω αὐτόθ. Σ'τάρ' δαυλιασμένου Κόνιτσ. "Εφαγι ψουμὶ δαυλιασμένου κ' εἶνι ζαλισμένους 'Ανασελ.

δαυλιάρης ἐπίθ. ἐνιαχ. δαυλιάρ'ς Στερελλ. (Γραν. Εὐρυταν.)

Ἐκ τοῦ οὐς. δαυλί καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ί α ῥ η ς.

Δυστυχῆς, δύσμοιρος ἐνθ' ἄν.: *Τί νὰ σ' κάμ' οὐ δαυλιάρ'ς, ἔχ' τρία πιδιά!* Γραν. Πουπουί, τί τοὺν ἡδρι τοῦ δαυλιάρ'! αὐτόθ. *Τί ἔχ' πάθ' οὐ δαυλιάρ'ς οὐ Κώστας μ' ἱκεῖνον τοῦ πιδί!* Εὐρυταν. Συνών. δαυλοκαμένος, καημένος, μαῦρος.

δαυλιὰς ὁ, ἐνιαχ. γαυλιὰς Κάρπ. ("Ελυμπ.)

Ἐκ τοῦ οὐς. δαυλί.

Δαυλίτης 1, τὸ ὅπ. βλ.

δαύλιασμα τό, "Ηπ. (Δωδών.) —Θ. 'Ορφανίδ., Γεωπον., 2. 61

Ἐκ τοῦ ρ. δαυλί α ῥ η ς.

1) Δαυλίτης 1, τὸ ὅπ. βλ., Θ. 'Ορφανίδ., ἐνθ' ἄν.

2) Δαυλίτης 2, τὸ ὅπ. βλ., Δωδών.

δαυλίδα ἡ, "Ηπ. Κεφαλλ. Κύθν. Λευκ. Μύκ. Πελοπ. ('Ολυμπ.) Στερελλ. ('Ακαρν.) Τῆν.—Χελδρ. - Μηλιαρ., Δημῶδ. ὄνομ. φυτ., 224 —Λεξ. Δημητρ.

Ἐκ τοῦ οὐς. δαυλί καὶ τῆς παραγωγ., καταλ. -ί δ α.

1) Πιθαν., τὸ φυτὸν Λάθυρος ὁ ἐτήσιος (*Lathyrus annuus*) τῆς οἰκογ. τῶν Ψυχανθῶν (*Papilionaceae*), παράσιτον τῶν σιτηρῶν, τοῦ ὁποῦ ὁ καρπὸς εἶναι μέλας ὡς ὁ κεκαυμένος δαυλὸς Κύθν. Μύκ. Τῆν.—Χελδρ. - Μηλιαρ., ἐνθ' ἄν. Συνών. καρεβονήθρα. 2) Δαυλίτης 1, τὸ ὅπ. βλ., Λευκ. Πελοπ. ('Ολυμπ.) Στερελλ. ('Ακαρν.) Τῆν.: "Εχ' δαυλίδα τοῦ σ'τάρ' Λευκ. Μὰ τί ψουμὶ νὰ σοῦ βγάλῃ τοῦτο δὰ τὸ σιτάρι, πού 'ναι γιομᾶτο δαυλίδα; 'Ολυμπ. Κοίτα νὰ τρανῇ δαυλίδα πῶχ' αὐτὴ ἡ ῥόκα (= ὁ στάχυς τοῦ ἀραβοσίτου) 'Ακαρν. 3) Σῖτος προσβληθεὶς ὑπὸ ἀνθρακος "Ηπ. —Λεξ. Δημητρ.

'Η λ. καὶ ὡς τοπων. ὑπὸ τὸν τύπ. Δαυλίες Ρόδ.

δαυλίζω Νάξ. ('Απύρανθ.) Πόντ. (Χαλδ.) Χίος —Λεξ. Δημητρ. δαυλίζω Θράκ. (Αἶν.) Μακεδ. (Βερτίσκ. Καταφύγ. Λαγκαδ.) δαυλίζω Πόντ. (Κοτύωρ. Χαλδ.) ταυλίζω Πόντ. (Σταυρ.) δαυλίδω Σύμ. δραυλάου Σάμ.

Ἐκ τοῦ οὐς. δαυλί.

1) 'Ανακινῶ τοὺς δαυλοὺς πρὸς ἀναζωπύρωσιν Θράκ. (Αἶν.) Μακεδ. (Βερτίσκ. Λαγκαδ.) Πόντ. (Κοτύωρ. Χαλδ.) Σάμ. —Λεξ. Δημητρ.: Τὴ δαυλίζου τ' φουτιά Βερτίσκ. Τοῦ κουντόξυλον εἶνι γιὰ νὰ δαυλίζουμι Λαγκαδ. || Γνωμ. "Οσον δραυλά ι κἀνείς τὴ φουτιά, τόσου ἀνάβ' (ὅσον περισσότερον παρακινεῖ καὶ ἐνθαρρύνει τις μίαν ἐνέργειαν, καλὴν ἢ κακὴν, τόσον τὰ ἀποτελέσματα θὰ εἶναι περισσότερον ἐντονα) Σάμ. Συνών. βλ. εἰς λ. δαυλί α ῥ η ς 1. 2) Κυριολ. καὶ μεταφ., καίω ἢ καίγομαι Μακεδ. (Καταφύγ.) Νάξ. ('Απύρανθ.): Νὰ κάβγεται καὶ νὰ δαυλίζεται τ' ἀχείλι τζη! (ἀρά) 'Απύρανθ. Δαυλισμένου! (ἀρά) Καταφύγ. Συνών. δαυλί α ῥ η ς 2. 3) Κτυπῶ διὰ δαυλοῦ, ραβδίζω Χίος. Συνών. δαυλί α ῥ η ς 3.

δαύλισμα τό, Χελδρ. - Μηλιαρ., Δημῶδ. ὄνομ. φυτ., 107

Ἐκ τοῦ ρ. δαυλί α ῥ η ς.

Δαυλίτης 1, τὸ ὅπ. βλ. Συνών. σὺναπίδισμα.

δαύλιστρο τό, ἐνιαχ. δαύλιστρον Μακεδ. (Βερτίσκ.)

Ἐκ τοῦ θέμ. τοῦ ἀορ. τοῦ ρ. δαυλί α ῥ η ς καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -τ ρ ο.

Εὐλὸν χρησιμοποιοῦμενον διὰ τὸ συδαύλισμα, ἥτοι τὴν ἀναμόχλευσιν τῆς πυρᾶς εἰς τοὺς λαϊκοὺς φούρνους ἐνθ' ἄν.: *Αὐτὴν' ἐφίρι τοῦ δαύλιστρον ἰδῶ;* Βερτίσκ. Συνών. σὺν-δαύλιστρο.

δαυλίτης ὁ, πολλαχ. δαυλίτ'ς βόρ. ἰδιώμ.

Ἐκ τοῦ οὐς. δαυλὸς καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ί τ η ς.

1) Ἡ νόσος τῶν σιτηρῶν ἀνθραξ (*Ustilago carbo*) προκαλουμένη ὑπὸ δύο μικρομυκήτων, τοῦ *Ustilago tritici*, προσβάλλοντος τὸν στάχυν, ὅστις προσλαμβάνει κατ' ἀρχὰς χρῶμα φαῖον καὶ εἶτα μέλαν, καὶ τοῦ *Tilletia tritici*, προσβάλλοντος τοὺς κόκκους πολλαχ.: *Τὸ σ'τάρι - τὸ κριθάρι* τό 'πιασε φέτος δαυλίτης καὶ χάλασε Πελοπ. (Κορινθ.) *Δὲ γάναμι σ'τάρ' φέτον, τὰ 'φαῖ οὐ δαυλίτ'ς* Εὐβ. ("Ακρ.) *Πιντακάθαρων σ'τάρ', σὰ κιχριμπάρ' εἶνι, οὔτι δαυλίτ' ἔχ' οὔτι ψώρα* Εὐβ. ('Αγία 'Αν.) *Τὰ μισὰ τσαὶ παραπάνω στάχυα ἔχουνε γίνει δαυλίτης* Πελοπ. (Καρδαμ.) *Θὰ κοσκινίσουμε τὸ σπόρο τοῦ σ'ταριοῦ καὶ θὰν τὸ ραντίσουμε μὲ ἀλογόπετρα, γιὰ νὰ μὴν πιᾶσῃ δαυλίτη (ἀλογόπετρα = θεικὸς χαλκὸς) Πελοπ. (Κλειτορ.)* *Τὸ σπόρο τὸ ραντίζουμε μὲ τὸ χαλκὸ, γιὰ τὴν ἀρρώστια τὸ δαυλίτη* Πελοπ. (Λάμπ.) *Δαυλίτ'ς γένεται, ἅμα δὲν τοῦ πιράσῃς 'ς τ' γαλαζόπιτρα (=θεικὸν χαλκὸν) Θεσσ. (Τρίκερ.)* *Τοῦ ἰδίου τοῦ στάχ' ἱκεῖνον τὸ 'βλιπὶς μαῦρον, μαῦρα τὰ μπουρμπόλια, κὶ ἅμα τὸ 'τριβίς, γέμιζαν τὰ χέρια σ' μανρίλα, ἀρρώστια δηλαδή, δαυλὸς, δαυλίτ'ς* Θεσσ. (Σκλήθρ.) *Τῆς μουντζούρωσα τίς μουντρέλες τῆς μὲ δαυλίτη* Πελοπ. (Καρδαμ.) *Τὸ σ'τάρι ἔχει δαυλίτη, πρέπει νὰ πλυθῇ, γιὰ τὸ ψουμὶ του γίνεται μαῦρο σὰ σβουνιά αὐτόθ. Συνών. βρώμη σι, δαυλάδα, δαυλί 4, δαυλίδα 2, δαυλός 3, καπνιά, μαυρή, μαυρίλα. 2) Ὁ ἐξ ἀνθρακος προσβληθεὶς σῖτος Εὐβ. Θράκ. Πελοπ. (Κορών.) κ.ά. — Α. Καρκαβίτσ., Παλ. ἀγάπ., 102 —Λεξ. Δημητρ.: "Επισι καταχνιά κ' ἔκαψι τοῦ σ'τάρ' κὶ γίν'κὶ οὐλο δαυλίτ'ς Θράκ. φέτος πού δὲ μέστωσε τὸ σ'τάρι εἶναι ἢ ἀφούρα ἢ δαυλίτης (ἀφούρα = ἰσχνὸν) Πελοπ. (Καρδαμ.) "Οταν κάνουνε ἀρχὴ καὶ σπέρνουνε, δὲν δανείζουνε φωτιά, γιὰτὶ κάνει τὸ γέννημα δαυλίτη Κορών. "Αμα θεριστῇ ἄψητο τὸ σιτάρι, γένεται δαυλίτης, σταχτώνει Α. Καρκαβίτσ., ἐνθ' ἄν. Συνών. δαυλί 4β.*

δαυλιτιάζω Λεξ. Αἶν. δαυλιτιάζου Στερελλ. (Αἰτωλ. Παρνασσ. κ.ά.)

Ἐκ τοῦ οὐς. δαυλίτης καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ί α ῥ η ς.

Ἐπὶ σιτηρῶν, προσβάλλομαι ὑπὸ τῆς νόσου δαυλίτης, τὸ ὅπ. βλ., ἐνθ' ἄν.: *Δαυλιτίαςαν τὰ σ'τάρια φέτον* Στερελλ. (Αἰτωλ.) *"Αμα εἶνι δαυλιτίαςμένου τοῦ σ'τάρ', ἄφ'τον νὰ πάῃ 'ς τοῦ καλὸ τ'!* αὐτόθ. *Οὐλο τοῦτο τοῦ σ'τάρ' εἶν' δαυλιτίαςμένου αὐτόθ. Εἶνι ποντὰ καλαμπόκια δαυλιτίαςμένα αὐτόθ.*

δαυλιτιάρης ἐπίθ. ἀμάρτ. Οὐδ. δαυλιτιάρ'κου Στερελλ. (Αἰτωλ.)

Ἐκ τοῦ οὗς. δαυλίτης καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ιάρης.

Ἐπὶ σιτηρῶν, ὁ ὑπὸ τῆς νόσου δαυλίτης προσβεβλημένος: Δαυλιτάρκου σ'τάρι.

δαυλιτίζω Πελοπν. (Μηλ.)

Ἐκ τοῦ οὗς. δαυλίτης καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ίζω.

Δαυλιτιάζω, τὸ ὅπ. βλ.

δαυλίσι τό, ἀμάρτ. δαυλίδει Καλαβρ. (Γαλλικ. Μπόβ.) ταυλίδει Καλαβρ. (Μπόβ.)

Ἐκ τοῦ οὗς. δαυλός καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ίσι.

1) Δαυλί 1, τὸ ὅπ. βλ., ἐνθ' ἄν. 2) Δαυλί 4, τὸ ὅπ. βλ., ἐνθ' ἄν.

δαυλιτώνω Πελοπν. (Δυρράχ. Κλουτσίνοχ.)

Ἐκ τοῦ οὗς. δαυλίτης καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ώνω.

Δαυλιτιάζω, τὸ ὅπ. βλ., ἐνθ' ἄν.: Τὸ σ'τάρι δαυλιτώνει Κλουτσίνοχ. Δαυλιτώσε τὸ σ'τάρι Δυρράχ.

δαυλοκαίω Ἰθάκ. δαυλουκαίου Σάμ. Στερελλ. (Αἰτωλ.) κ.ά. βορ. ἰδιωμ. ζαυλοκαύκω Κύπρ. (Πεδουλ.) Μέσ. δαυλοκάομαι Εὐβ. (Κουρ.) Μετοχ. δαυλοκαμένος Θεσσ. (Βόλ.) Νάξ. (Γαλανᾶδ.) δαυλουκαμένους Στερελλ. (Γραν.) δαυλουκαήμενους Στερελλ. (Αἰτωλ.) δαυλοκαμ-μένος Εὐβ. (Κουρ.)

Ἐκ τοῦ οὗς. δαυλός καὶ τοῦ ρ. καίω.

A) 1) Καίω τι καθ' ὃν τρόπον ἔχει κατ' ἐπιφάνειαν ὁ ἐσβεσμένος δαυλός Κύπρ. (Πεδουλ.) Σάμ. Στερελλ. (Αἰτωλ.): Τ' δαυλόκαφα τ' βίττα (κατὰ τὴν ἔψησιν ἀπηνθρακώθη ἐπιφανειακῶς) Αἰτωλ. Ἐξίχασεν τὸ φαῖν πάνω 'ς τὸ λαμπρὸν τζαῖ ἐξαυλοκάτηξεν Πεδουλ. β) Μεταφ., καίω, εἶμαι καυτὸς Ἰθάκ. Σάμ.: Τὸ φαῖ δαυλοκαίει, ἄσε τὸ ν' ἀποχιάνη (= ν' ἀποβῇ χλιαρόν, νὰ κρυώσῃ ὀλίγον) Ἰθάκ. Μὴ μὲ κ'ταλὶά καυτὸ φαῖ κι δαυλουκάηκι οὐ ἄνθρουπους Σάμ. Πβ. δαυλιάζω 2. 2) Μεταφ., ἐκτελῶ ἐργασίαν τινὰ πλημμελῶς, οἶονεῖ ἐπιφανειακῶς Στερελλ. (Αἰτωλ.): Τὸ 'σκαφαν κι τοῦ δαυλόκαφαν 'κεῖν' τοῦ παλιονχώραφου (τὸ ἔσκαψαν ἀτελῶς). Τοῦ βλαστουλόησις τ' ἀμπέλι, μαρή; — Ἰκεῖ τοῦ δαυλόκαφα! 3) Μέσ., γίνομαι μέλας, ἀμαυροῦμαι κατὰ τὴν ἐπιδερμίδα τοῦ προσώπου Εὐβ. (Κουρ.): "Αμ-μα ἔρτης τσ' ἐσὺ 'ς τὰ χωράφια νὰ σκάβῃς οὐλ-λὴ μ-μέρα 'ς τοὺς ἡλίους, τότες 'ὰ δγῆς πῶς 'ὰ δαυλοκαῆς τσ' ἐσὺ, ὅπως δαυλοκάηκα τσ' ἐγώ. Γυρίζει 'ς τὰ χωράφια δαυλοκαμ-μένος ἀπὸ τοὺς ἡλίους. 4) Μεταφ., βασανίζομαι, ὑποφέρω ψυχικῶς Στερελλ. (Αἰτωλ.): Δαυλουκάηκι κι αὐτὸς μὴ τ' ῥ'ναῖκα π' πῆρι! Δαυλουκαίσι μέρα νύχτα μὴ τ'μ ψ'χουπαῖδα π' κουνόμ'σις. Νὰ δαυλουκαῆς κ' ἰσὺ, μὴ τοῦ μυαλοῦ πῶς! (ἀρά).

B) Μετοχ., ὁ δύσμοιρος, ὁ ταλαίπωρος Εὐβ. (Κουρ.) Θεσσ. (Βόλ.) Νάξ. (Γαλανᾶδ.) Στερελλ. (Αἰτωλ. Γραν.): Τί νὰ τοῦ κάμου τοῦ δαυλοκαήμενου! Γραν. Ἡ δαυλοκαμένη! Γαλανᾶδ. Συνών. δαυλιάρης, δαυλιασμένος, καημένος, μαῦρος.

δαυλοκοπανίδι τό, Κρήτ.

Ἐκ τῶν οὗς. δαυλός καὶ κοπανίδι.

Ἀλεπάλληλα κτυπήματα διὰ δαυλοῦ ἢ δαυλόξυλου, τὰ ὅπ. βλ.

δαυλοκόριτσο τό, Δ. Λουκοπ., Βουν. Κατσαντ., 154

Ἐκ τῶν οὗς. δαυλός καὶ κορίτσι.

Κόρη ἢ ὁποῖα δι' ἀσχημίαν ἢ δι' ἄλλα μειονεκτήματα νυμφεύεται μετὰ δυσκολίας: Τὰ δαυλοκόριτσα εἶναι τὰ συναλλάγματα ὅλο πλερώνουν οἱ καπογονεοὶ καὶ λυτρωμὸ ἀπ' αὐτὰ δὲν ἔχουν.

δαυλολόγος ὁ, ἐνιαχ. δαυλουλόγους Στερελλ. (Λεπεν.)

Ἐκ τοῦ οὗς. δαυλός καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -λόγος, περὶ τῆς ὅπ. βλ. Γ. Χατζιδ., Ἀθηνᾶ 22 (1910), 247.

Τὸ ὀπισθεν τῆς πυρᾶς τμήμα τῆς ἐστίας, ὅπου μετὰ τὴν ἀπόσβεσιν συγκεντρώνουν τοὺς δαυλοὺς. Συνών. δαυλοστάτης.

δαυλόξυλο τό, Κρήτ.— Α. Καρκαβίτσ., Ζητιᾶν., 169 —Λεξ. Μπριγκ. Δημητρ. δαυλότυλο Χίος.

Ἐκ τῶν οὗς. δαυλός καὶ ξύλο.

Δαυλί 2, τὸ ὅπ. βλ., ἐνθ' ἄν.

δαυλόρρουςος ἐπίθ. ἀμάρτ. δαυλόρρουςα Κρήτ.

Ἐκ τοῦ οὗς. δαυλός καὶ τοῦ ἐπιθ. ροῦσος.

Ἐπὶ αἰγοειδῶν, τὸ ἔχον τρίχωμα ξανθὸν ἀποκλίνον πρὸς τὸ ἀμαυρόν.

δαυλός ὁ κοιν. δαυλός Νάξ. (Ἀπύρανθ.) νταυλός Εὐβ. (Κάρυστ. Πλατανιστ.) δαυλός Κύθηρ. γαυλός Κάρπ. Ρόδ. ἄυλος Κάρπ. ζαυλός Κύπρ. δαυλές Σκυρ. δαβελέ Τσακων. (Μέλαν. Πραστ. Τυρ. Καστάν.) ζαβελέ Τσακων. (Βάτικ. Χαβουτσ.) δαῦλος Βιθυν. Νάξ. (Γαλανᾶδ.) Πελοπν. (Κάμπος Λακων.) δαῦλος Θράκ. (Σκοπ.) Πληθ. δαβελοὶ Τσακων. ζαβέλουε Τσακων. (Χαβουτσ.) Θηλ. δαυλίνα Πάρ. (Λεῦκ.)

Τὸ Ἑλληνιστ. οὗς. δαυλός. Πβ. καὶ τὸ παρ' Ἡσυχ. «δαυλόν· δασὺ ἡμίφλεκτον ξύλον». Διὰ τὸν τύπ. δαβελέ πβ. τὸ παρ' Ἡσυχ. «δαβελός· δαλός. Λάκωνες». (Σχετικῶς μετὰ τὸ δαλός βλ. Σούδ. «δαλός· λαμπάς ἢ ξύλου ἀπόκαυμα ἢ δαδίων ἡμίφλεκτον»). Βλ. καὶ Γ. Χατζιδ., ΜΝΕ 1, 367. Διὰ τὸν τύπ. δαυλές βλ. Β. Φάβη, Τεσσαρακονταετ. Κ. Κόντου (1900), 257.

1) Ἐπίμηκες τεμάχιον ξύλου ἀνημμένον ἢ ἡμίκαυστον κατὰ τὸ ἐν ἄκρον αὐτοῦ πολλαχ. καὶ Τσακων. (Βάτικ. Καστάν. Μέλαν. Χαβουτσ.): Ἐσείνος ὁ δαυλός μουζουρώνει Μέγαρ. Δαυλός ἀφτούμενος Κρήτ. Σύμ. Παίρνει ἑναδ δαυλὸν ἐφτούμενο Κῶς (Καρδάμ.) Σ' κώνει ἑνα ἀναμμένε δαυλὲ πὺ σπ'θοβολοῦσε (ἐκ παραμυθ.) Σκυρ. Δαυλός σβησμένος Σύμ. Βάλ-λονν τοὺς δαυλοὺς καὶ συμβάλλοιν τῇφ φωθιάν Ἰκαρ. (Βρακᾶδ.) Ἐπκίασεν τὸν ζαυλὸν μετὰ τὰ δέγκα του τζαῖ ἐκάτηξεν Κύπρ. (Πεδουλ.) Ἡσβησα τοῦ δαυλὸ μέσ' 'ς τοῦ νιρὸ Τῆν. Ἡπαιρηνεν ἀφ' τῇ παροστιᾶν ἑναδ δαυλόν, ἐν εἰδεν φανάριν Χίος (Πισπιλ.) Πᾶρε ἑνα δαυλὲ νὰ φέτζης 'ς τὸ δρόμο, γιατί' ἑνα σκοτάδι Σκυρ. Ἀρπουσαν δαυλοὺς κ' ἐγμουρονδούσανε ἢ μὴ τσ' ἀλλῆς Κρήτ. Τὰ πόδια του ἐνι μαῦρα σὰν τοὺς ζαυλοὺς Κύπρ. Ἐκάησαν οἱ κλῶνοι του καὶ γινήκασιν σὰ ζαυλοὶ αὐτόθ. Ἐνα ζαβελέ βγακὼν ἀπέξ' ἀπὸ τὸ παντζάκι δὸ μέτρα (ἑνας δαυλὸς βγαλμένος ἔξω ἀπὸ τὴν ἐστία δὺο μέτρα) Βάτικ. Χαβουτσ. Πούντετεσε τοῦ δαβελοί, νὰ μὴ δᾶμε (σβῆσε τοὺς δαυλοὺς, νὰ μὴ καοῦνε) αὐτόθ. Ἰσαμε πὺν ἔφτασε ὁ γέρος ἀπ' ὅξω ἀπὸ τῇ βόρτα του, τότε κόβγει μὴ φωνή: ἔβγα, γραῖα, μετὰ τὸ δαῦλο! (ἐκ παραμυθ.) Πελοπν. (Κάμπος Λά-